

📁 ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

การวิจัยและพัฒนา รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

📁 ชื่อนักวิจัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

📁 ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2561

📁 ประเภทของงานวิจัย

ประณมและมัธยมศึกษา

📁 คำสำคัญ

การมีวินัย วินัยด้านความรับผิดชอบ วินัยด้านการตรงต่อเวลา

📁 ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา มีความสำคัญและจำเป็นต่อทุกภาคส่วนอย่างยิ่ง ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและคณะผู้วิจัยจึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวินัย ซึ่งหากมีการพัฒนา รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีวินัยเพื่อที่จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาความก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติต่อไป โดยมีกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารทั้งในและต่างประเทศ สัมภาษณ์ สืบหาข้อมูลสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และถอดบทเรียนความสำเร็จจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติดี (Best practice) สรุปลงเป็นองค์ความรู้เบื้องต้น เพื่อนำไปใช้พัฒนาและยกย่องรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ๆ แล้วนำรูปแบบ กลไกฯ ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้โดยผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อให้ได้รูปแบบ กลไกฯ ฉบับสมบูรณ์ แล้วทำการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ กลไกฯ โดยได้นำเอามาตรฐานการประเมินรูปแบบฯ ของคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการประเมินทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation) ซึ่งได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานสำหรับการตัดสินคุณภาพการประเมินทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 มาตรฐาน 29 เกณฑ์ (James R. Sanders. et al, 1994, p. 18 - 19) มาประยุกต์กับมาตรฐานการประเมินคุณภาพรูปแบบของ สมศักดิ์ ภูวิภาตววรรณ (2554, หน้า 235) ที่มีมาตรฐานในการประเมินหาคุณภาพของรูปแบบ จำนวน 4 มาตรฐาน คือ ด้านการใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง (Accuracy) ที่พิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบฯ แล้วนำรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปทดลองใช้ในสถานศึกษา ศึกษาผลการใช้รูปแบบและกลไกฯ จัดทำรายงานผลการพัฒนา รูปแบบ กลไกฯ พร้อมคู่มือการใช้รูปแบบฯ โดยกลุ่มเป้าหมายในการเสริมสร้างวินัย ได้แก่ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ทั้งนี้เพราะจากผลการสำรวจสถานภาพคุณธรรมของประชากรคนไทย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรับผิดชอบต่ำกว่า การศึกษาในระดับอื่น (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2551, หน้า 71) และจากผลการศึกษา เรื่อง คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของคนไทย พบว่า การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามช่วงวัยที่เหมาะสมในช่วงอายุ 12 - 19 ปี ควรปลูกฝังในเรื่องอัต ลักษณ์ทางเพศและจิตลักษณะทางสังคมที่มีความรับผิดชอบ พร้อมไปกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย ใฝ่รู้ และความประหยัด (อำรุง จันทวานิช, 2549) ผลการศึกษาค้นคว้านี้จะทำให้ต้องค้ความรู้ รูปแบบ และกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีประโยชน์และสามารถนำไปเผยแพร่เพื่อการ ขยายผลในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ เพื่อให้สามารถดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนให้มีประสิทธิผลมาก ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. สร้างรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา
2. ปฏิบัติการทดลองใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและ การตรงต่อเวลา
3. ประเมินและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความ รับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัดคือ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวทางการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลาของนักเรียน และการวัด คุณลักษณะหรือพฤติกรรมการมีวินัยด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ที่ได้จากการศึกษา รวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุม ที่จะนำมาประกอบการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อสร้างรูปแบบและกลไกในการเสริมสร้างวินัย ให้นักเรียน ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยฯ
2. มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยฯ
3. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวินัยด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา
4. การสร้างรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการหาคุณภาพของรูปแบบฯ
5. กระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา
6. สภาพและกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ของสังคม ในการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา
7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัยด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลาของนักเรียน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัย

8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบ

8.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยด้านการตรงต่อเวลา

วิธีการวิจัย

ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

ระยะที่ 2 ปฏิบัติการทดลองใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลาในสถานศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน

ระยะที่ 3 ประเมินและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 : เป้าหมาย (Goal) เป้าหมายของรูปแบบนี้ คือ เพื่อเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

องค์ประกอบที่ 2 : บริบท (Context) ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง การสร้างบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีวินัยของนักเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศทั้งทางกายภาพและจิตใจของบุคลากรในโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 3 : ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ผู้บริหาร 2) ครู 3) นักเรียน และ 4) เครือข่ายความร่วมมือ

องค์ประกอบที่ 4 : กระบวนการเสริมสร้างวินัย (Process) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 การวางแผนเสริมสร้างวินัยนักเรียน ขั้นที่ 3 การร่วมกันลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 4 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ

องค์ประกอบที่ 5 : ผลผลิต (Output) คือ นักเรียนมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองต่อครอบครัว และต่อสังคม

องค์ประกอบที่ 6 : การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเสริมสร้างวินัย

ตอนที่ 2 ผลการปฏิบัติการทดลองใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

ผลการทดลองใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยฯ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 5 โรงเรียน ที่เป็นตัวแทนของโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรง ขนาดกลาง 2 โรง และขนาดเล็ก 2 โรง พบว่า โรงเรียนสามารถดำเนินการตามรูปแบบกลไกฯ ใน 3 แนวทาง คือ การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างวินัยโดยนักเรียน และ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างวินัย โดยฝ่ายบริหาร ตามบริบทของโรงเรียน และเกิดนวัตกรรมการเสริมสร้างวินัยจำนวนมาก ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบและตรงต่อเวลาเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง

ตอนที่ 3 ผลการประเมินและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

3.1 ผลการประเมินการใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

โดยภาพรวมผู้ใช้รูปแบบฯ มีความคิดเห็นว่ารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา มีคุณภาพด้านการใช้ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านความถูกต้องในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลสะท้อนคิดจากโรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบ กลไกเสริมสร้างวินัยด้านการตรงต่อเวลาและความรับผิดชอบในสถานศึกษา

3.2.1 รูปแบบ กลไกฯ ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริง ช่วยให้คุณครูมีเครื่องมือในการประเมินนักเรียนเพื่อดูพัฒนาการของนักเรียน ทั้งในรายวิชาและในภาพรวมของห้องเรียน การดำเนินการจัดการเรียนรู้ทั้งบูรณาการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบหรือการตรงต่อเวลาเข้ากับการเรียนการสอนปกติ จึงไม่พบปัญหามากนัก

3.2.2 โรงเรียนทั้ง 5 โรงเรียนได้มอบหมายให้นักเรียนจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างวินัยด้านการตรงต่อเวลาและความรับผิดชอบ โดยมีโครงการแตกต่างกันไป

3.2.3 โรงเรียนที่ได้ทดลองใช้รูปแบบ กลไกเสริมสร้างวินัยด้านการตรงต่อเวลาและความรับผิดชอบในสถานศึกษา เห็นพ้องต้องกันว่า เป็นโครงการที่ดี ควรขยายเวลาในการดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืน อีกทั้งยังต้องการให้มีการอบรมให้ความรู้แก่ครู และผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เป็นการร่วมสร้างความตระหนักและปลูกฝังวินัยด้านต่างๆ ให้กับนักเรียนอีกด้วย

3.3 ผลการจัดทำคู่มือการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา

สรุปผลการจัดทำคู่มือการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียนที่จะนำรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัย โดยใช้กระบวนการและวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพบริบทและความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยสถานศึกษาสามารถปรับกิจกรรม เนื้อหาในการเสริมสร้างวินัยได้ตามความต้องการจำเป็นของตนเอง รวมทั้งสามารถปรับเป้าหมาย ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ เกณฑ์พิจารณาที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องมากที่สุด

อภิปรายผล

1. จากผลการพัฒนารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดการทำงานเชิงระบบ (System Approach) เพื่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ 2550, หน้า 3) ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะและมีความสุข

2. จากผลการทดลองใช้รูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยฯ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสามารถดำเนินการตามรูปแบบ กลไกฯ ใน 3 แนวทาง คือ การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน การจัดทำโครงการ เพื่อเสริมสร้างวินัยโดยนักเรียน และการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างวินัยโดยฝ่ายบริหารตามบริบทของโรงเรียน และเกิดนวัตกรรมการเสริมสร้างวินัยจำนวนมาก ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบและตรง

ต่อเวลาเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง ทั้งนี้ เป็นเพราะรูปแบบและคู่มือที่จัดทำขึ้นมีการอธิบายถึงความหมาย แนวคิด และวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน พร้อมทั้งเงื่อนไขความสำเร็จและนำเสนอภาพจำลองรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียน องค์ประกอบของรูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัย

3. ผลการสะท้อนคิดจากโรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบ กลไกเสริมสร้างวินัยด้านการตรงต่อเวลาและความรับผิดชอบในสถานศึกษาที่ พบว่า ในด้านการบูรณาการการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบหรือตรงต่อเวลาเข้ากับการสอนปกติของคุณครูสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งบูรณาการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบหรือการตรงต่อเวลา คู่มือมีการให้ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินนักเรียนเพื่อพัฒนาการของนักเรียนทั้งในรายวิชาและในภาพรวมของห้องเรียน ทำให้คุณครูประเมินผู้เรียนได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. โรงเรียนที่จะนำเอารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยนี้ไปใช้ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในขั้นเตรียมพร้อม โดยมีการจัดประชุมเพื่อให้สร้างความเข้าใจเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความตระหนัก เข้าใจและเห็นความสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างวินัยนักเรียนและร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยของโรงเรียน โดยอาจเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเสริมสร้างการมีวินัยเข้าไปในการเรียนการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำโครงการจากภายนอกมาช่วยในการเตรียมความพร้อมดังกล่าว

2. โรงเรียนที่จะนำเอารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยนี้ไปใช้ควรมีการดำเนินการเสริมสร้างวินัยใน 3 แนวทาง คือ การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างวินัยโดยนักเรียน และการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างวินัยโดยฝ่ายบริหารไปพร้อมๆ กัน โดยให้เป็นไปตามบริบทของโรงเรียน ที่ไม่เน้นการเพิ่มงบประมาณจากงบประมาณ

3. โรงเรียนที่จะนำเอารูปแบบ กลไกการเสริมสร้างวินัยนี้ไปใช้ ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยอาศัยกระบวนการของ PLC เป็นเครื่องมือ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน